

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Uygulamada Karşılaştığı Sorunlar¹

İsmail AÇIKGÖZ²
Öz

Sosyal bilgiler dersi bağımsız bir bilimsel alan değildir; tarih, coğrafya, hukuk, felsefe, toplum bilim, ekonomi, arkeoloji, ruh bilim, antropoloji, yurttaşlık vb. alanları içine alan geniş tabanlı bir derstir. Sosyal bilgiler dersi bireylere haklarını ve sorumluklarını bilen, araştıran, sorgulayan, eleştirel düşünebilen, farklı ve özgün bakış açısına sahip, toplumsal hayata aktif olarak katılan aktif bilinçli bir nesil yetiştirmeyi amaçlar. Etkili ve verimli bir sosyal bilgiler eğitimi için de karşılaşılan problemlerin çözülmesi ve aktif bir öğrenme ortamının sağlanması gerekmektedir. Bu araştırmanın amacı 2020-2021 eğitim öğretim döneminde Kahramanmaraş ili Türkoğlu ilçesinde ortaokulda görevli sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulamada karşılaştığı sorunları ortaya çıkarmaktır. Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerin karşılaştıkları problemleri belirlemek ve problemlerin çok yönlülüğünün tespiti amacı ile nitel çalışma desenlerinden olgu bilim (fenomenoloji) deseni tercih edilmiştir. Çalışmaya, Kahramanmaraş ili Türkoğlu ilçesinde MEB'e bağlı orta okullarda görevli 20 Sosyal Bilgiler Öğretmeni dahil olmuştur. Araştırmada verileri toplamak için yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. Veri toplamak için yazılı iletişim metodu kullanılmıştır. Toplanmış olan veriler nitel veri analiz modellerinden içerik analiziyle değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda; sosyal bilgiler dersine gerekli önem verilmediği, ders saatlerinin yetersiz görülmesinden dolayı konuların yetiştirilemediği, öğrencilerin dersi ezber dersi olarak gördüğü, derste kullanılan araç-gerecin yetersiz olduğu gibi sorunlar tespit edilmiştir. Bu sorunlar öğretmenlerin eğitim ve öğretimde verimli olmalarını engellemektedir.

Anahtar Kelimeler: sosyal bilgiler, sosyal bilgiler öğretmeni, sorun.

The Challenges of Social Studies Teachers Facing in Teaching Process¹

Abstract

Social studies course is not a single branch of science, but a broad-based course that includes courses such as history, geography, law, philosophy, sociology, economy, archeology, psychology, anthropology, citizenship. Social studies course aims to raise an active, conscious generation who knows their rights and responsibilities, researching, questioning thinks critically, have a different and original perspective, and actively participates in social life. For an effective and productive social studies education, it is necessary to solve the problems encountered and to provide an active learning environment. The aim of this study is to reveal the problems faced by Social Studies Teachers working in secondary school in Türkoğlu district of Kahramanmaraş province in the 2020-2021 academic year. In the research, phenomenology design, one of the qualitative research designs, was used in order to determine the problems faced by social studies teachers and to determine the versatility of the problems. 20 Social Studies Teachers working in secondary schools affiliated to MEB in Türkoğlu district of Kahramanmaraş province participated in the research. A semi-structured interview form was used to collect data in the study. Written communication method was preferred as data collection technique. The collected data were analyzed by content analysis, one of the qualitative data analysis approaches. As a result of the research; It has been determined that the social studies lesson is not given the necessary importance, the subjects cannot be trained due to the insufficient lesson hours, the students see the lesson as a memorization lesson, and the tools and equipment used in the lesson are insufficient. These problems prevent teachers from being efficient in education and training.

Keywords: social studies, social studies teacher, problem.

¹ Bu çalışma 20.09.2021-15.02.2022 tarihleri arasında Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Uygulamada Karşılaştığı Sorunlar" başlıklı Tezsiz Yüksek Lisans çalışmasından üretilmiştir.

² Sorumlu yazar, Öğretmen, MEB, Kahramanmaraş, sml-ckgz46@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-6056-4527

Makale Geçmişi
Makale Türü
Önerilen Atf

Geliş: 12.04.2022
Araştırma Makalesi
Açıkgöz, İ. (2022). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulamada karşılaştığı sorunlar eğitimde liderlik sorunları. *Uluslararası Liderlikte Mükemmellik Arayışı Dergisi (ULMAD)*, 2(1), 52-63.

Kabul: 10.06.2022

Yayın: 30.06.2022

Giriş

Kaliteli, bilinçli, nitelikli ve her bakımdan donanımlı kişilerin yetiştirilmesi eğitimin gereklerine göre yapılmasına dayalıdır. Eğitimin kalitesinin artırılmasıyla hedeflerine uygun olarak yapılması alanında uzman bireylerin yetişmesini temin edeceği gibi ülkenin her bakımdan kalkınmasına ve toplumun refah seviyesinin iyileşmesine de hiç kuşkusuz katkı verecektir. Bunun için eğitimin hedeflerine göre ve verimli biçimde yapılabilmesine yönelik olarak eğitim ortamdaki sorunların çözülmesi gerekmektedir. Çünkü eğitim öğretim ortamında karşı karşıya kalınan problemler eğitimin verimini ve niteliğini düşürmektedir. Bu bakımdan karşı karşıya kalınan problemlerin doğru bir şekilde tespitinin yapılması ve söz konusu problemlere doğru çözüm önerilerinde bulunulması oldukça önemlidir.

Sosyal bilgiler dersinde ortaya konan hedeflerin etkili biçimde yerine getirilmesinde dersin uygulayıcısı olan öğretmenlere çok fazla görevler ve sorumluluklar düşmektedir. Bundan dolayı, sosyal bilgiler öğretmenlerinin dersin uygulanmasında karşılaştıkları problemlerin belirlenmesi ve belirlenen problemlerin çözüme kavuşturulması sosyal bilgiler dersinin gelişimi ve niteliği açısından büyük önem taşımaktadır. Yeni oluşturulan sosyal bilgiler eğitimi programında belirtilen ereklerin gerçekleştirilmesi, uygulamada karşılaşılan sorunların doğru bir şekilde tespit edilmesi ve tespit edilen sorunların uygun bir şekilde giderilmesi eğitim politikalarının geliştirilmesine dayalıdır (Özdemir ve Yalın, 2000; Akt. Yılmaz ve Tepebaş, 2011, 158).

Sorunların doğru bir şekilde belirlenmesi sosyal bilgilerin gelişimi ve niteliği açısından oldukça önemlidir. Eğitim bir devletin temel taşlarından. Eğitimin nitelikli olmasında sosyal bilgiler dersi bilgi ve kavramlarının doğru bir biçimde öğretilmesinin de önemli bir etkisi vardır. Nitelikli eğitim; devlet, toplumla insanların ihtiyaçlarıyla bireysel farklılıklarını öne alan, hâlihazırdaki insan kaynaklarıyla fiziki imkânları hesaba katıp oluşturulan eğitim programları etrafında; alanında iyi yetişmiş nitelikli öğretmenlerle neden eğitim öğretim aktivitelerine katılması gerektiğini fark eden şuurulu, duyarlı ve motive edilmiş öğrencilerce uygun ve elverişli şartlarda gerçekleştirilen öğretimle öğrenme faaliyetleri şeklinde tanımlanır (Dinç ve Doğan, 2010, 3).

Sosyal bilgiler dersi diğer bilimlerle iç içe geçmiş geniş tabanlı bir uygulamadır. Etkili ve nitelikli bir sosyal bilgiler dersinin yapılması toplumlar için oldukça önemlidir. Sosyal bilgiler dersinin öğretilmesini en iyi biçimde yapmak üzere uygulamada karşı karşıya kalınan sorunları yok etmek hem devletler hem de toplumlar için büyük önem arz etmektedir.

Yapılan çalışmalarda ilköğretimde sosyal bilgiler dersinin öğretiminde öğretmenlerin dünyadaki ve ülkemizdeki yenilikleri izlemediklerini, öğrenci sayısının fazla olduğu sınıflarda öğretim yapmak zorunda kaldıkları, okul idaresinden gerekli desteği göremedikleri, öğretim araç-gereçlerini tedarik etme hususunda sıkıntılar yaşadıkları ve bazı öğretmenlerin söz konusu araç-gereçlerin ne şekilde kullanacağını bilmediği belirlenmiştir (Kılıç, Atilla ve Baykan, 2001).

Öğretmenlerin uygulamada karşılaştıkları sorunların tamamen ortadan kaldırılması, tamamen kaldırılamıyorsa da en az düzeye indirgenmesi öğretmenlerin eğitimsel faaliyetlere daha çok vakit ayırmasını sağlayacaktır. Bu duruma dayalı olarak ülkemizde eğitim öğretimin kalitesi ve niteliğinin artırılması beklenir. İnsan, doğası gereği toplumsal bir varlık olarak toplum içinde yaşar. Toplum içinde yaşamını sürdüren tüm insanların, yaşadığı topluma bir katkı sunması beklenmektedir. Bunun yapılabilmesinin önemli unsurlarından biri de insanları eğitmektir.

Sosyal Bilgilerin Tanımı, Kapsamı ve Önemi

Sosyal bilgiler, bireyleri ve bireylerin yaptığı faaliyetleri konu edinen sosyal bir bilimdir. İnsanın kendisini ve içinde yaşadığı çevrenin diğer bireylerini daha iyi tanımamızı sağlayarak sosyal ilişkilerimizi geliştirir. Sosyal bilgileri dersini tanımlamak ekonomi, felsefe, tarih, coğrafya veya

sosyoloji gibi bir dersi tanımlamaktan çok daha güçtür. Çünkü sosyal bilgiler dersi geniş tabanlı bir disiplin olup diğer dersler ile iç içe olan çok disiplinli bir alandır (Öztürk, 2003).

Sosyal bilgiler; tarih, coğrafya, hukuk, felsefe, antropoloji, toplum bilim, ruh bilim vb. sahaları içerisine alan geniş tabanlı bir derstir. Çünkü sosyal yaşamı tanzim eden bütün kurallarla uygulamalar, söz konusu sahanın konusu olabilmektedir. Bireyler tüm olguları bölüm bölüm değil de bütünsel olarak görüp daha kolay öğrenmektedirler. Bunun için sosyal bilgiler dersinde olgu ve olaylar bütünsel olarak verilmelidir. Ortaokulda çocuk sosyal hale getirilirken tüm bilim dallarıyla alakalı kuralla uygulamalar ayrı ayrı bir ders şeklinde değil, müşterek hususları bulunarak birleştirilmek suretiyle sunulmalıdır. Çünkü çocukla ilgili olguları ayrı olarak değil bir bütünsel olarak görürse daha anlamlı ve kalıcı bir biçimde öğrenmiş olur. Söz konusu kural çocuğun gelişim seviyesiyle öğrenme yöntemlerine göre daha uygundur (Sönmez,1999).

Sosyal bilgiler, kişilere yurttaşlık bilincini öğretmek ve bu durumun gerektiği biçimde davranmasını temin etmek üzere toplumsal ve beşeri bilimlerin birleştirilmesinin sonucunda ortaya çıkan bir bilimdir. Sosyal bilgiler; bireyleri ve bireylerin yaptığı faaliyetleri konu edinen sosyal bir bilimdir. İnsanın kendisini ve içinde yaşadığı çevrenin diğer bireylerini daha iyi tanımamızı sağlayarak sosyal ilişkilerimizi geliştirir (Doğan, 2021).

Bütün bu tanımların ardından geniş çerçeveli bir sosyal bilgiler tanımı yapmak gerekirse; sosyal bilgiler; toplumsal alan ve bireyle alakalı öteki bilimlerin içeriği ve yöntemlerinden faydalanarak, bireyin fiziki ve toplumsal çevresi ile ilişkilerini zamanla mekân boyutu içerisinde geniş tabanlı bir yaklaşım ile inceleyen ve küreselleşen bir dünyada günlük hayat ile alakalı temel demokratik ilkelerle donatılmış, düşünen, sorgulayan, analiz edebilen, kendini ifade edebilen, insan haklarına saygılı, milli değerlerini bilen, becerikli ve demokratik bireyler yetiştirmeyi hedefleyen bir araştırma sahası şeklinde tanımlanabilmektedir (Tahiroğlu, 2006, 7).

Sosyal bilgilerin çok farklı tanımları yapılmıştır ancak ortak noktaları dikkate alındığında sosyal bilgilerin; sosyal ve kültürel bir varlık olan insanın niteliğini ve kalitesini arttırmak, insanı toplumsallaştırmak ve onu geleceğe hazırlayarak milli ve manevi değerlerini bilen gelenek ve göreneklerine bağlı bir birey olarak yetiştirmek olduğunu söylemek mümkündür. Yukarıda da verildiği gibi sosyal bilgiler farklı bölümlerden seçilmiştir ve öğrencilerin düzeyine göre düzenlenmiş konuları kapsamaktadır. Ayrıca sosyal bilgiler, öğrencileri aktif ve üretken kişiler şeklinde gerçek yaşama hazırlamaya çalışır.

Sosyal bilgiler dersinin bireye birçok yararı vardır. Bunlardan biri bireylerde davranış gelişimine yardımcı olmasıdır. Söz konusu derste çocuk sosyal sorunlar ile yüz yüze getirilmek suretiyle kendisinin toplumsal yaşamla kaynaşması sağlanır. Bu açıdan sosyal bilgiler dersi çocuğun sosyal şahsiyetinin oluşumunda diğer bir deyişle çocuğun davranış kazanmasında çok önemli bir görevi yapmış olur (Sözer, 1998).

Sosyal Bilgiler Dersinin Amaçları

Sosyal bilgiler dersi, insan hakları, demokratik hak ve özgürlükler ile toplumsal olayları ve olguları kapsayan bir derstir. Öğrenciler sosyal bilgiler dersinde, vatanına, milletine, Atatürk inkılâp ve ilkelerine bağlı, çalışkan, araştırmacı ve özverili bireyler olarak yetişir. Ulusların geçmişini öğrenerek geleceğe umutla bakmasını sağlar. Öğrenciler atalarının köklü ve şanlı bir tarihe sahip olduğunu öğrenerek bununla gurur duyar. İnsan haklarına dayalı demokratik toplum özelliklerini kavrar ve bunu hayatında uygular. Toplumsal ve sosyal bir varlık olan insanların bir arada yaşamasını ve insanların birbirlerine muhtaç olduklarını kavrayarak birlikte yaşamının önemini anlar. İnsanların hak ve sorumluluklarına düşüncelerine, inanışlarına, hoşgörü ile yaklaşılması gerektiğini öğrenir.

MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından hazırlanan programda Sosyal Bilgiler Öğretim Programının genel amaçları aşağıdaki şekilde belirtilmiştir (MEB, 2005):

1. *Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varır.*
2. *Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.*

3. Atatürk ilke ve inkılâplarının, Türkiye Cumhuriyetinin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; lâik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.
4. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.
5. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, milli bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder.
6. Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.
7. Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler ve geliştirir.
8. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavrar.
9. Meslekleri tanıır, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli olduğuna inanır.
10. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.
11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.
12. Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlâkı gözetir.
13. Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.
14. Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşleri ileri sürer.
15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, lâiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.
16. Farklı dönem ve mekânlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.
17. İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir.

Sosyal bilgiler bireylerin toplumsal hayata adapte olmalarını sağlayarak toplumda bireylerin etkin rol almasını temin eden bir disiplindir. Sosyal bilgiler dersi bireylerin içinde bulunduğu çevrenin sosyal yapısını, kültürel yapısını, iktisadi yapısını, bireyleri, kurumlarla kuruluşları tanımalarını temin eder. Sosyal bilgiler çocuğun içerisinde yer aldığı sosyal çevrenin yaşam alanıyla iç içedir. Bu nedenle bireyler bu ders sayesinde içinde yaşadığı sosyal yapının tarihini, geçmişini, bugünüyle yarınını yakından tanıma ve inceleme fırsatı elde etmiş olur. Bireylerin sosyal bilgiler dersinde içinde bulunduğu sosyal yapının özelliklerini öğrenmesi bireyin gelişimi açısından önemlidir. Bu açıdan bireylerin geçmişlerini öğrenerek geçmişinden ders alan, kültürünü özümseyip onu koruyan, gelenek ve göreneklerine bağlı, örf ve adetlerine sahip çıkan, hukukun üstünlüğüne inanan, demokrasiyi benimseyip özümseyen, etik ilkeleri gözetken, faziletli ve dürüst bir yurttaş olarak topluma kazandırılması açısından sosyal bilgiler dersinin yeriyile önemi oldukça fazladır (Yükselir, 2006).

Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Sosyal bilgiler dersinin öğretiminde, öğretmenler sınıflarda konuların özelliklerine göre farklı yöntemler kullanabilir. Tüm yöntemlerin kendilerine göre eksileriyle artıları olmakla beraber sakıncalı tarafları da vardır. Asıl önemlisi derste kullanılacak yöntemin iyi tercih edilmesidir. Yöntem seçerken dersin amacına ve öğrencinin seviyesine en uygun yöntemi seçmek gerekir. Seçilen yöntem dersi en iyi anlatacağımız ve kalıcılığı en iyi sağlayacağımız yöntem olmalıdır.

İçinde bulunduğumuz çağda, artık bireylere bilgiyi hazır bir şekilde önlerine sunmaktan daha çok bilgiye ne şekilde ulaşacakları, bilgiyi nasıl kullanacakları ve bir sorun halinde sorunu çözmek için soruna ne tür bir çözüm önerisi sunmalarına dönük bir eğitim anlayışı içerisine girilmiştir. Söz konusu anlayışı uygulamakla öğrenmeyi daha etkili ve verimli hâle getirmek üzere pek çok öğrenme kuramları oluşturulan birçok öğretim stratejileri geliştirilmiştir (Çelikkaya, 2008, 111).

Eğitim programlarında ifade edilen amaçları elde etmenin en basit metotlarından birisi dersin hedeflerine yönelik uygun zamanda seçilen doğru öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaktan geçmektedir. Derste çok fazla yöntemlerle tekniğin kullanması çocukların derse karşı ilgisini dinamik tutmak suretiyle onların dersi daha iyi ve kalıcı öğrenmesini temin eder. Öğretmenlerin derslerinde metot hususunda özgün olabilmesi onların çok çeşitli metotları bilmeleri ve kullanabilmeleriyle doğru orantılıdır. Başka bir deyişle, öğretmenlerin derslerinde kalıcı öğrenmeyi sağlayabilmeleri için çeşitli yöntem ve teknikleri kullanmaları gerekir (Demirel, 2006, 76).

Sosyal bilgiler dersinde kullanılacak yöntem ve tekniklerden bazıları şunlardır; 1. Anlatım yöntemi 2. Soru-cevap yöntemi 3. Gezi gözlem yöntemi 4. Proje yöntemi 5. Tartışma yöntemi (panel, münazara, forum vb.) 6. Gösteri tekniği 7. Örnek olay yöntemi 8. Drama ve rol yapma tekniği 9. Problem çözme yöntemi 10. Grup çalışması yöntemi 11. Beyin fırtınası yöntemi 12. Bireysel çalışma 13. Kaynak kişiden yararlanma (Binbaşıoğlu, 1988).

Öğretim yöntemleri ve tekniklerinin etkililiği üzerine gerçekleştirilen bilimsel çalışmalar tüm öğrenmelerle ilgili tek bir yöntem ve tekniğin bulunmadığını ortaya koymaktadır. Yöntem ve tekniklerin etkililiği öğretmene, öğrencinin hazırbulunuşluk seviyesine, kişilik özelliklerine, konunun içeriğine, öğretilmek istenilen konunun amaçları çerçevesinde değişir. Bundan dolayı öğretmen adaylarıyla öğretmenlerin öğretim yöntemleriyle tekniklerini çok iyi tanınması, dersin amacına ve öğrenci düzeyine göre en ideal metodu tercih etmesi gerekir (Erden, 1997, 98).

Öğretmenin etkili bir öğrenme için konuyu çok iyi bilmesi yeterli değildir; konunun anlatımında tercih edilecek olan yöntemlerle tekniklerin de iyi bilinmesi lazımdır. Sosyal bilgiler dersinde hedeflenen akademik başarı seviyesine ulaşabilmek için öğretmenlerin bu derste hangi yöntemleri kullanacaklarını bilmeleri; sınıfın seviyesine ve konunun özelliklerine göre söz konusu metotları kullanması gerekir. Öğretmenler dersin öğretim metotlarını tercih ederken üzerinde durması gereken en mühim öğeler öğrencilerin seviyesi ve öğrenme düzeyleri olmalıdır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma, sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinin uygulanması sırasında karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Nitel çalışma, gözlem, görüşme ve doküman analizi vb. nitel veri toplama metotlarının kullanıldığı, tabii ortama duyarlılık, bilim insanının katılımcı rolü, algılarla olayların tabii ortamda realist ve bütüncül olarak ortaya konulmasına dönük nitel bir projenin takip edildiği çalışma şeklinde tanımlanabilir (Doğan, 2020).

Çalışma nitel araştırma metotlarından olgu bilim deseni yapılmıştır. Olgu bilim deseni, farkına vardığımız fakat derinlemesine ve detaylı bir anlayış geliştiremediğimiz olgularla ilgilendir. Olgu bilim deseni bize bütünüyle yabancı olmayan ancak tam olarak kavrayamadığımız olguları ele almayı hedefleyen çalışmalarla ilgili uygun bir zemin oluşturmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmada, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Kahramanmaraş ili Türkoğlu ilçesinde devlet okullarında görevli sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulamada karşılaştığı sorunlarla ilgili görüşleri ve dersin öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırma konusuyla ilgili sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın ulaşılabılır evrenini Kahramanmaraş ili Türkoğlu ilçesinde bulunan devlet okullarında görevli sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Evrenin tamamına ulaşmak yerine örneklem alma yoluna gidilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu Kahramanmaraş ili Türkoğlu ilçesinde görevli, çalışmaya katkı verebileceğine inanılan ve gönüllülük esasına göre katılan öğretmenlerden amaçlı örneklemeyle oluşmuştur. Araştırmacı katılımcıların tercihinde amaçlı örneklemin bir türü olan maksimum çeşitlilik örnekleminde yararlanmıştır. Araştırmalarda daha zengin ve derinlemesine neticeler sağlamak üzere amaçlı örnekleme metodu seçilmektedir. Bu manada pek çok olgularla olayların izah edilmesinde amaçlı örnekleme metodunu tercih etmek daha etkili neticelere ulaşılmasını temin edebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, 118).

Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim-öğretim döneminde Kahramanmaraş ili Türkoğlu ilçesinde devlet okullarına bağlı ortaokullarda görevli 20 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin yaş, cinsiyet, görev yeri ve mesleki kıdem kriterleri dikkate alınmıştır. Katılımcı öğretmenlerin gerçek kimlikleri gizli tutulmuş, araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin isimleri yerine öğretmenler, K1, K2, K3, K4 ... K20 şeklinde kodlanmıştır. Böylece araştırmaya katılan öğretmenlerin sorunlarını daha rahatlıkla dile getirmeleri için güven ortamı oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet, öğrenim durumu, mesleki kıdem ve hizmet yılına ait demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Özellik	Guruplar	f
Cinsiyet	Erkek	13
	Kadın	7
Hizmet Yılı	0-5 Yıl	12
	6-10 Yıl	5
	11-15 Yıl	3
	16-20 Yıl	0
	20 Yıl ve Üzeri	0
Mesleki Kıdem	1-5 Yıl	5
	6-10 Yıl	6
	11-15 Yıl	4
	16-20 Yıl	2
Eğitim Düzeyi	20 Yıl ve Üzeri	3
	Lisans	18
	Yüksek Lisans	2

Tablo 1 incelendiğinde araştırma sürecine katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin demografik özelliklerine ilişkin bilgilerin frekansı verilmektedir. Çalışmaya 13 erkek, 7 kadın olmak üzere toplam 20 öğretmen katılmıştır. Tabloya göre araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmet yılları incelendiğinde 12’sinin 0-5 yıl, 5’inin 6-10 yıl, 3’ünün 11-15 yıl, olduğu görülmektedir. Ancak 16-20 yıl, 20 yıl ve üzerinde çalışan bulunmamaktadır. Bu durumda öğretmenlerin çalıştığı kurumda uzun yıllar kalmadığını göstermektedir. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine bakıldığında 5’i “1-5 yıl”, 6’sı “6-10 yıl”, 4’ü “11-15 yıl”, 2’si “16-20 yıl” ve 3’ü “20 yıl ve üzeri” şeklindedir. Eğitim düzeyleri incelendiğinde öğretmenlerin 18’i lisans, 2’si yüksek lisans mezunudur.

Veri Toplama Aracı ve Veri Analizi

Çalışmada veriler araştırmacı tarafından hazırlanan “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” ile toplanmıştır. Görüşme soruları; açık, anlaşılır, katılımcıları herhangi bir şekilde yönlendirmeyecek ve sınırlamayacak tarzda açık uçlu sorulardan oluşturulmuştur. Araştırmanın verileri küresel ölçekteki salgından dolayı çevrimiçi formlarla toplanmıştır. İnternet üzerinde çevrimiçi olarak toplanmış olan veriler daha etkili toplanmasının yanında maliyette, zamanda ve analizlerde sunduğu yarardan dolayı öteki veri toplama metodlarına alternatiftir (Çakıroğlu, 2008). Araştırmacı tarafından araştırma grubundaki öğretmenlere çalışmanın gereği anlatılmıştır, kimlik bilgilerinin gizli kalacağı

belirtilmiştir. Görüşme yapmayı kabul eden öğretmenler ile yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla çevrimiçi formlar aracılığıyla veriler elde edilmiştir.

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinden elde edilen veriler nitel çalışma yöntemlerinden “İçerik Analizi” tekniğiyle değerlendirilmiştir. İçerik analizinde ana hedef, elde edilen verileri anlatabilecek ifadelerle bağlantılara ulaşır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha detaylı bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşım ile farkına varmadığımız kavramlarla temalar söz konusu analiz sonucunda ortaya çıkarılabilir. Bunun için toplanmış olan verilerin evvela kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlar çerçevesinde mantıksal bir çerçeve şeklinde düzenlenmesiyle bu çerçevede veriyi açıklayan temaların saptanması gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, 242).

Bulgular

Sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersinin uygulanmasında karşı karşıya kaldıkları sorunlarla ilgili araştırma çerçevesinde çevrimiçi olarak toplanan veriler ile katılımcıların görüşlerinin analizi neticesinde ulaşılan bulgular değerlendirilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulamada birçok yönden, çok farklı sorunlar ile karşılaştıkları tespit edilmiştir. Bu sorunlar alt başlıklar halinde şöyle sıralanabilir:

1. Derslerde yaşanan sorunlar,
2. Okul yönetimiyle yaşanan sorunlar,
3. Velilerle yaşanan sorunlar,
4. Öğrenci kaynaklı yaşanan sorunlar.

Araştırmanın bulguları alt başlıklarla aşağıda ayrıntılı şekilde verilmiştir.

Derslerde Yaşanan Sorunlara Yönelik Bulgular

Araştırmanın birinci problemi, “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerde yaşadığı sorunlara yönelik görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Aşağıda sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerde yaşadığı sorunlara yönelik elde edilen veriler frekanslarıyla birlikte Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Derslerde Yaşadığı Sorunlara Yönelik Görüşleri

S.N	Temalar	Katılımcılar	f
1	Ders saatlerinin yetersiz olması	K3, K4,K7,K10, K11, K12,K16, K18, K20	9
2	Materyal azlığı	K1, K12, K4, K5, K6, K8, K9, K13, K17	9
3	Öğrencinin derse karşı ilgisizliği	K1, K2, K7, K11, K12, K13, K14, K19	8
4	Müfredatın çok ağır ve yoğun olması	K5, K6, K9, K13, K16, K18, K20	7
5	Hizmet içi eğitim faaliyetleri	K7, K11, K14, K15, K16, K19	6
6	Ders kitapları	K3, K8, K12, K13, K20	5
7	Konuların birbirinden bağımsız olması	K8, K9, K16, K18	4
8	Kaynak yetersizliği.	K5, K14, K17	3

Tablo 2’de çalışmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerde yaşadığı sorunlara yönelik görüşlerine yer verildiği görülmektedir. Tablo 2 incelendiğinde; sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerde 8 farklı temada sorun yaşadığı tespit edilmiştir. İfadelerinin sıklığı açısından değerlendirildiğinde sorunların; “Ders saatlerinin yetersiz olması” (9), “Materyal azlığı” (9), “Öğrencinin derse karşı ilgisizliği” (8), “Müfredatın çok ağır ve yoğun olması” (7), “Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yetersiz olması” (6), “Ders kitabının çocukların yaş durumuna göre uygun olmaması” (5), “Konuların birbirinden bağımsız olması” (4), “Kaynak yetersizliği” (3) alt temaları etrafında toplandığı görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulamada yaşadığı sorunlarla ilgili

ifadelerin sıklığından da anlaşılacağı üzere “ders saatlerinin yetersiz olması” ve “materyal azlığı” en sık karşılaşılan sorunlardır.

Okul Yönetimiyle Yaşanan Sorunlara Yönelik Bulgular

Araştırmanın ikinci problemi, “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin okul yönetimiyle yaşadığı sorunlara yönelik görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Aşağıda sosyal bilgiler öğretmenlerinin okul yönetimiyle yaşadığı sorunlara yönelik elde edilen veriler frekanslarıyla birlikte Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Okul Yönetimiyle Yaşadığı Sorunlara Yönelik Görüşleri

S.N	Temalar	Katılımcılar	f
1	Okul yönetiminden gerekli desteği görememek	K6, K7, K9, K10, K12, K13, K15, K16, K17, K18, K19	11
2	Dersin sözel ders ve kolay olarak görülmesi	K1, K2, K3, K4, K5, K8, K11, K14, K20	9
3	Seçmeli ders verilmemesi	K5, K7, K13, K14, K16, K18, K19, K20	8
4	LGS sınavındaki puan eşitsizliği	K3, K4, K9, K11, K12, K15, K17, K18	8
5	Başarı odaklı ve sınavda yapılan netlere göre değerlendirilmesi	K1, K3, K5, K6, K8, K10, K13	7
6	İletişim eksikliği	K2, K4, K7, K12, K13, K16	6
7	Dönem başı yapılan planlamaların eksikliği	K4, K5, K6, K17, K19	5
8	Okul yönetimiyle herhangi bir sorun yaşamıyorum.	K7, K13, K20	3

Tablo 3’de çalışmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin okul yönetimiyle yaşadığı sorunlara yönelik görüşlerine yer verilmiştir. Tablo 3’e göre öğretmenler okul yönetimiyle 7 farklı temada sorun yaşamaktadır. Bu sorunlar; “Okul yönetiminden gerekli desteği görememek” (11), “Dersin sözel ders ve kolay olarak görülmesi” (9), “Seçmeli ders verilmemesi” (8), “LGS sınavındaki puan eşitsizliği” (8), “Başarı odaklı ve sınavda yapılan netlere göre değerlendirilmesi” (7), “İletişim eksikliği” (6), “Dönem başı yapılan planlamaların eksikliği” (5) alt temaları etrafında toplanmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin okul yönetimiyle yaşadığı sorunlarla ilgili ifadelerin sıklığından da görüleceği üzere “Okul yönetiminden gerekli desteği görememek” ve “Dersin sözel ders ve kolay olarak görülmesi” en sık rastlanan sorunların olduğu görülmektedir.

Velilerle Yaşanan Sorunlara Yönelik Bulgular

Araştırmanın üçüncü problemi, “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin velilerle yaşadığı sorunlara yönelik görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Aşağıda sosyal bilgiler öğretmenlerinin velilerle yaşadığı sorunlara yönelik elde edilen veriler frekans değerleriyle birlikte Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Velilerle Yaşadığı Sorunlara Yönelik Görüşleri

S.N	Temalar	Katılımcılar	f
1	Velilerin derse karşı ilgisizliği	K2, K5, K6, K9, K11, K12, K13, K15, K17, K18,	10
2	Velilerinin eğitim düzeyi	K1, K4, K7, K8, K10, K16, K18, K19, K20,	9
3	Dersin önemsiz görülmesi ciddiye alınmaması	K3, K9, K10, K12, K14, K16, K18, K19	8
4	Eğitim ve öğretim işine fazla müdahale edilmesi	K7, K9, K12, K15, K16, K18	6
5	İletişim ve üslup bozukluğu	K6, K12, K14, K17, K20	5
6	Çocuklara gerekli desteğin verilmemesi	K4, K9, K16, K19	4
7	Okul veli işbirliğinin aktif çalışmaması	K8, K10, K14, K18	3

Tablo 4’de sosyal bilgiler öğretmenlerinin velilerle yaşadığı sorunlara yönelik görüşlerine yer verildiği görülmektedir. Öğretmenlerin velilerle 7 farklı temada sorun yaşadığı görülmektedir. Bu sorunlar; “Velilerin derse karşı ilgisizliği” (10), “Velilerinin eğitim düzeyi” (9), “Dersin önemsiz görülmesi ve ciddiye alınmaması” (8), “Eğitim ve öğretim işine fazla müdahale edilmesi” (6), “İletişim ve üslup bozukluğu” (5), “Çocuklara gerekli desteğin verilmemesi” (4), “Okul veli işbirliğinin aktif çalışmaması” (3) alt temaları etrafında toplanmaktadır. İfadelerin frekans değerleri dikkate alındığında, “Velilerin derse karşı ilgisizliği” ve “Velilerin eğitim düzeyi” sıklıkla karşılaşılan sorun alanlarıdır.

Öğrencilerle Yaşanan Sorunlara Yönelik Bulgular

Araştırmanın dördüncü problemi, “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrenci kaynaklı yaşadığı sorunlara yönelik görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Aşağıda sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerle yaşadığı sorunlara yönelik elde edilen veriler frekans değerleriyle birlikte Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrenci Kaynaklı Yaşadığı Sorunlara Yönelik Görüşleri

S.N	Temalar	Katılımcılar	f
1	Öğrencilerin derse hazırlıksız gelmesi	K9, K11, K12, K13, K15, K17, K18, K20	8
2	Öğrencinin dersi ezber dersi olarak görmesi	K4, K6, K9, K10, K14, K16, K18, K19	8
3	Öğrencilerin hazır bulunuşluğu	K2, K5, K7, K8, K10, K11, K17	7
4	Öğrencilerin derse karşı önyargılı olması	K1, K8, K9, K10, K13, K15, K18	7
5	Motivasyon eksikliği	K3, K7, K8, K14, K15, K19	6
6	Kavram bilgisi eksikliği	K5, K6, K9, K10, K13	5
7	Derse karşı ilgisizlik	K9, K15, K17, K19	4
8	Ailenin ekonomik durumu	K6, K9	2

Tablo 5’de sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrenciden kaynaklanan sorunlara yönelik görüşlerine yer verildiği görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrenci kaynaklı yaşadığı sorunlar, 8 farklı temada toplanmaktadır. Bu sorunların; “Öğrencilerin derse hazırlıksız gelmesi” (8), “Öğrencinin dersi ezber dersi olarak görmesi” (8), “Öğrencilerin hazır bulunuşluğu” (7), “Öğrencilerin derse karşı önyargılı olması” (7), “Motivasyon eksikliği” (6), “Kavram bilgisi eksikliği” (5), “Derse karşı ilgisizlik” (4), “Ailenin ekonomik durumu” (2) şeklinde sıralanmaktadır. Öğretmenler en çok “Öğrencilerin derse hazırlıksız gelmesi” ve “Öğrencinin dersi ezber dersi olarak görmesi” sorunlarıyla karşılaşmaktadırlar.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulamada karşılaştığı sorunları tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar; “Derslerde yaşanan sorunlar”, “Okul yönetimiyle yaşanan sorunlar”, “Velilerle yaşanan sorunlar” ve “Öğrenci kaynaklı yaşanan sorunlar” olmak üzere 4 farklı alt başlık altında toplanmıştır.

Araştırma sonucuna göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin genellikle ders saatlerini yetersiz bulduğu, derslerde kullanılacak yeterli materyale sahip olmadıkları ve ders programını ağır ve yoğun bulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, ders programının içeriğinden ve haftalık ders saatinin azlığından kaynaklanıyor olabilir. Sosyal bilgiler dersi ilköğretim okullarında haftada 3 saat okutulmaktadır. 120 dakikalık zaman dilimi, ağır ve yoğun bir şekilde yapılandırılmış sosyal bilgiler ders programı için yeterli olmadığı söylenebilir. Konuyla ilgili yapılan araştırmalarda benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Işık (2001) tarafından yapılan bir araştırmada ilköğretim okullarında sosyal bilgiler derslerinin işlenmesinde öğretmenlerin programdan, ders kitaplarından, araç gereçlerden ve zamandan kaynaklı sorunlar yaşadıkları tespit edilmiş; sosyal bilgiler ders kitaplarının, eğitim materyallerinin ve ders saatleri sürelerinin yeniden düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Araştırma sonucuna göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin okul yönetiminden gerekli desteği görmediği, sosyal bilgiler ile ilgili seçmeli ders seçilmediği ve dersin sözel bir ders ve kolay olarak görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, sınavlardaki puan eşitsizliğinden, dersin idare tarafından önemsenmemesi ve dersin sınavda yapılan netlere göre değerlendirilmesinden kaynaklanıyor olabilir. Alan yazında benzer araştırma sonuçları olduğu görülmektedir. Sıgan (1997) tarafından yapılan bir araştırmada ilkokullarda sosyal bilgiler dersinin etkinliğini azaltan faktörler incelenmiş; dersin etkililiğini azaltan faktörlerin, programdan, araç gereçlerden ve dersin işleniş yöntem ve tekniklerden kaynaklanan birtakım etkenler olduğu sonucuna ulaşılmış ve sosyal bilgiler dersinin ezberci bir eğitim anlayışından kurtarılıp öğrencilerin derste etkin hale getirilmesi gerektiğini vurgulanmıştır.

Araştırma sonucuna göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin velilerden gerekli desteği görmediği velilerin derse karşı ilgisiz olduğu, velilerin eğitim düzeyinin düşük olduğu ve dersin veliler tarafından önemsiz görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum velilerin bu dersi önemsememesinden, iletişim eksikliğinden ve diğer derslerin sınavlardaki kat sayısının yüksek olmasından kaynaklanıyor olabilir. Dersin ezberci bir yapıya sahip olması ve sınavlardaki katsayı eşitsizliğinden dolayı veliler sayısal dersleri daha çok önemsemektedir. Konuyla ilgili yapılan araştırmalarda benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Yılmaz ve Tepebaş (2011, 157-177) tarafından yapılan bir araştırmada öğretmenlerin öğrenci velileri ile karşılaştıkları sorunlar olarak; öğrenci velilerinin eğitim düzeyinin düşük olduğu, bu yüzden çocuklarının eğitimine ilgisiz kaldıkları, veli toplantılarına gitmedikleri, çocuklarının eğitiminde nasıl bir rol oynamaları gerektiğini veya ne gibi sorumluluklarının olduğunu bilmedikleri, öğretmenle nasıl iletişim kuracaklarını bilmedikleri, bazen öğretmene karşı kaba davranışlarda buldukları ve çocuklarıyla ilgili bir sorun ortaya çıktığında kendi sorumluluklarını göz ardı ederek hemen öğretmeni suçlama yoluna gittikleri tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda öğrencilerin bu dersi kolay öğrenilen bir ders olarak gördüğü, her konuya sınavda çıkar mı mantığı ile yaklaştıkları, öğrencilerin hazır bulunuşluluk düzeylerinin düşük olduğu, okuma yazmada sorun yaşadıkları, verilen ödevleri yapamadıkları, disiplini bozdukları, derse hazırlıklı gelmedikleri, dersi ezber dersi olarak gördükleri, konunun içselleştirilerek pekiştirmedikleri, derse yeterli ilgi ve alakayı göstermedikleri ve işlenen konuyu tekrar etmedikleri tespit edilmiştir. Öğrenciler sosyal bilgiler dersine sınav merkezli baktığı için asıl kazanması gereken beceri ve değerler öğretilmemektedir. Öğretmenler öğrenci ve velilerin derste her şeyi öğretmenden beklемelerinin sosyal bilgiler öğretimini olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Bu durum öğrencilerin derste öğrendikleri bilgileri evde pekiştirememesine ve derse hazırlıksız olarak gelmelerine yol açtığını göstermektedir. Konuyla ilgili yapılan araştırmalarda benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Yılmaz ve Tepebaş (2011, 157-177) tarafından yapılan bir araştırmada öğrencilerin hazır bulunuşluluk düzeylerinin düşük olduğu, derse hazırlıksız geldikleri, verilen ödevleri yapmadıkları, disiplini bozan davranışlarda buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinin uygulanmasında karşılaştıkları sorunların ele alındığı bu araştırmada ortaya çıkan sonuçlar neticesinde uygulayıcılar ve araştırmacılar için şu önerilerde bulunulabilir:

1. Sosyal bilgiler öğretim programının içerik yönünden yeterliliğinin araştırılıp eksikliklerin belirlenmesi ve giderilmesi sağlanmalıdır.
2. Okulların fiziki donanımlarının araç-gereç ve materyal yönünden yeterli düzeye getirilmeli, kurumlarda bulunan eğitim araç-gereçleri sürekli denetlenmeli, kullanılmayacak durumda olanlar değiştirilmelidir.
3. Sosyal bilgiler dersinde farklı yöntem ve tekniklerin kullanılabilmesine imkân verecek bir ortam hazırlanmalıdır.
4. Sosyal bilgiler konularının yetiştirilmesi, sosyal bilgiler öğretimi programında, yıllık ders planında yer alan ünitelerin uygulanması ve amaçlara ulaşması açısından haftalık ders saati artırılmalıdır.

5. Bir yıl boyunca işlenecek sosyal bilgiler dersinin ünite ve konularının fazla olduğu görülmektedir. Bu sebepten ötürü sosyal bilgiler öğretim programının değiştirilerek içerik yönünden sadeleştirilmeye gidilmelidir. Ders kitapları da yeni program doğrultusunda yeniden hazırlanarak kullanışlı bir hale getirilmelidir.
6. Öğretmenlere gerekli idari desteğin verilmesi, öğretmen-öğrenci-idare iş birliğinin yapılması gerekmektedir.
7. Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinin uygulanmasında karşılaştıkları sorunlar Kahramanmaraş ilinin Türkoğlu ilçesi örnekleminde incelenmiştir. Konu diğer iller ve ilçeler örnekleminde de çalışılabilir.
8. Bu araştırmada öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ele alınmıştır. Yapılacak farklı çalışmalarda öğrencilerin sosyal bilgiler dersinin öğretiminde karşılaştıkları sorunlar tespit edilebilir.

Kaynakça

- Binbaşıoğlu, C. (1988). *Özel Öğretim Yöntemleri* 6.Basım, Ankara: Binbaşıoğlu Yayınevi.
- Çakıroğlu, Ü. (2008). Eğitim araştırmaları için internet tabanlı veri toplama aracı tasarımı ve uygulaması. <http://earsiv.gop.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12881/849>.
- Çelikkaya, T. (2008). Yapılandırmacı yaklaşımın sosyal bilgiler öğretiminde başarı, tutum ve kalıcılığa etkisi (5.sınıf örneği). [*Yayımlanmamış Doktora Tezi*]. Atatürk Üniversitesi.
- Demirel, Ö. (2006). *Öğretimde planlama ve değerlendirme öğretme sanatı*. (10. baskı). Pegem A. Yayıncılık.
- Dinç, E. ve Doğan, Y. (2010). İlköğretim ikinci kademe sosyal bilgiler öğretim programı ve uygulaması hakkında öğretmen görüşleri. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırma Dergisi*,1(1),17-49.
- Doğan, M. (2020). Ortaokullarda görev yapan branş öğretmenlerinin motivasyon etkileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 4(5): 27-37.
- Doğan, M. (2021). Ortaokul 5. 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik motivasyonlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(2) , 25-42.
- Erden, M. (1997). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Alkım Yayınevi.
- Işık, Y. (2001). İlköğretim 4. Ve 5. Sınıf sosyal bilgiler programının sınıf ortamında öğretilmesinde karşılaşılan güçlüklerle ilgili uzman, müfettiş ve öğretmen görüşleri, [*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*], Hacettepe Üniversitesi.
- Kılıç, A. Atilla, R. Ve Baykan, Ö. (2002). Sosyal bilgiler dersinin öğretiminde yaşanan güçlükler. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 293 (27), 27-36.
- MEB, (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu (Taslak Basım)*. MEB Yayınları.
- Öztürk, C. (2003). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Pegem Yayıncılık.
- Sığan, C. (1997). İlkokulda sosyal bilgiler dersinin etkinliği azaltan faktörlerin azaltılması, [*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*], Marmara Üniversitesi.
- Sönmez, V. (1999). *Sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. MEB Yayınları.
- Sözer, E. (1998). *Sosyal bilgiler kapsamında sosyal bilgilerin yeri ve önemi*, (Ed: Can, G.). Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Tahiroğlu, M. (2006). İlköğretim okulları ikinci kademesinde sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersi öğretiminde karşılaştıkları güçlükler. [*Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*], Selçuk Üniversitesi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K. ve Tepebaş, F. (2011). İlköğretim düzeyinde sosyal bilgiler eğitiminde karşılaşılan sorunlar: mesleğe yeni başlayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(1), 155-177.*
- Yükselir, K. (2006). Hatay ili ilköğretim okullarında 6. ve 7. sınıflar sosyal bilgiler dersinin öğretmen ve müfettiş görüşleri çerçevesinde amaca uygunluğunun değerlendirilmesi. [*Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*]. Niğde Üniversitesi.